ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 5.6.2024
COM(2024) 231 final

ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Ετήσια έκθεση σχετικά με τις δραστηριότητες έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης της Ευρωπαϊκής Ένωσης και την παρακολούθηση των προγραμμάτων «Ορίζων Ευρώπη» και «Ορίζων 2020» το 2023

1. ΙΣΤΟΡΙΚΟ

Η παρούσα έκθεση παρέχει μια μη εξαντλητική επισκόπηση των βασικών δραστηριοτήτων έρευνας και καινοτομίας (E&K) της ΕΕ το 2023 και της παρακολούθησης του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη», του προγράμματος «Ορίζων 2020» και του προγράμματος έρευνας και κατάρτισης της Ευρατόμ.

Συντάχθηκε σύμφωνα με το άρθρο 190 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και το άρθρο 7 της Συνθήκης Ευρατόμ, σε συνδυασμό με το άρθρο 50 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/695 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση του προγράμματος-πλαισίου έρευνας και καινοτομίας «Ορίζων Ευρώπη» και το άρθρο 12 του κανονισμού (Ευρατόμ) 2021/765 του Συμβουλίου σχετικά με τη θέσπιση προγράμματος έρευνας και κατάρτισης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας.

2. ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΑΙ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Το 2023 ήταν ένα έτος πολλαπλών προκλήσεων σε παγκόσμιο επίπεδο. Η κλιματική αλλαγή, η απώλεια βιοποικιλότητας, η ρύπανση, ο ψηφιακός μετασχηματισμός, οι απειλές κατά της υγείας και η δημογραφική γήρανση οδήγησαν σε έντονη ζήτηση για λύσεις που βασίζονται στην E&K. Το ασταθές γεωπολιτικό πλαίσιο, και ιδίως ο επιθετικός πόλεμος της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας, επηρέασαν επίσης τη χάραξη πολιτικής στον τομέα της E&K.

2.1 Η Ουκρανία και η εσωτερική ασφάλεια της ΕΕ

Η Επιτροπή συνέχισε να παρέχει στήριξη στην Ουκρανία, η οποία επικεντρώθηκε σε τρείς βασικούς στόχους:

1. στη στήριξη της επιστήμης και των Ουκρανών ερευνητών στην Ουκρανία, αλλά και όπου αυτοί έχουν αναζητήσει καταφύγιο·
2. στην επιτάχυνση των προσπαθειών της Ουκρανίας στον τομέα της E&K όσον αφορά την ένταξή της στην ΕΕ·
3. στην υποστήριξη του ρόλου της E&K στα βασικά πολιτικά και επιχειρησιακά πλαίσια για την προώθηση της ανάκαμψης της Ουκρανίας.

Η πρόταση κανονισμού της Επιτροπής για τη σύσταση διευκόλυνσης για την Ουκρανία περιλαμβάνει σημαντικές αναφορές στην ανοικοδόμηση των ερευνητικών υποδομών.

Το γραφείο του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη» στο Κίεβο, το οποίο εγκαινιάστηκε τον Δεκέμβριο, θα προωθήσει ευκαιρίες χρηματοδότησης και θα στηρίξει τους αιτούντες. Στο πλαίσιο της σχετικής εκδήλωσης δρομολογήθηκε επίσης σε πολιτικό επίπεδο μια πρωτοβουλία με προϋπολογισμό ύψους 20 εκατ. EUR για τη στήριξη Ουκρανών φορέων πρωτοποριακής καινοτομίας.

Για την αύξηση της εσωτερικής ασφάλειας της ΕΕ, την προστασία του πληθυσμού και των κρίσιμων υποδομών της έναντι κυβερνοαπειλών και φυσικών απειλών, καθώς και για τη βελτίωση της ανθεκτικότητας σε καταστροφές, ελήφθησαν τα ακόλουθα μέτρα:

- η ΕΕ πλαισίωσε την πρώτης της πολυετή στρατηγική πολιτική για την ευρωπαϊκή ολοκληρωμένη διαχείριση των συνόρων για την περίοδο 2023-2027, στην οποία η

Ε&Κ αποτελεί εγκάρσια συνιστώσα για τη στήριξη μέτρων όπως η διενέργεια ελέγχων στα σύνορα·

- το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο συμφώνησαν για την εντολή του νέου Οργανισμού της ΕΕ για τα Ναρκωτικά, στα καθήκοντα του οποίου περιλαμβάνονται ποικίλες δραστηριότητες Ε&Κ·
- η Επιτροπή δημοσίευσε ανακοίνωση σχετικά με την αντιμετώπιση δυνητικών απειλών που θέτουν οι δρόνοι, στην οποία προσδιορίζεται ο τρόπος με τον οποίο η έρευνα που χρηματοδοτείται από την ΕΕ αντιμετωπίζει τις απειλές που θέτουν οι δρόνοι·
- η Επιτροπή διοργάνωσε εκδήλωση για την έρευνα στον τομέα της ασφάλειας, στην οποία συμμετείχαν πάνω από 1 000 υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής, ερευνητές, επαγγελματίες του τομέα της ασφάλειας και εκπρόσωποι της βιομηχανίας προκειμένου να συζητήσουν τον τρόπο με τον οποίο η έρευνα στον τομέα της ασφάλειας μπορεί να ενισχύσει την ανθεκτικότητα της ΕΕ·
- το ενωσιακό πρόγραμμα ασφαλούς συνδεσιμότητας για την περίοδο 2023-2027 θεσπίστηκε με σκοπό να παρέχει στην ΕΕ διαστημικές υπηρεσίες δορυφορικών επικοινωνιών, οι οποίες βασίζονται σε δραστηριότητες Ε&Κ·
- το Συμβούλιο ενέκρινε την αναθεωρημένη στρατηγική της ΕΕ για την ασφάλεια στη θάλασσα και το σχέδιο δράσης της, στο οποίο περιλαμβάνονται πολλές δράσεις που σχετίζονται με την Ε&Κ και αποσκοπούν στην αντιμετώπιση νέων απειλών κατά της ασφάλειας.

2.2 Η ανοικτή στρατηγική αυτονομία, η οικονομική ασφάλεια και η διεθνής συνεργασία της ΕΕ

Η στρατηγική για την ενίσχυση της ευρωπαϊκής οικονομικής ασφάλειας, ευθυγραμμιζόμενη με την παγκόσμια προσέγγιση στην έρευνα και την καινοτομία, έχει ως στόχο τη διασφάλιση τόσο της οικονομικής εξωστρέφειας της ΕΕ όσο και την προστασία της ασφάλειας της έρευνας. Η Ε&Κ διαδραματίζει βασικό ρόλο σε καθεμία από τις τρεις προτεραιότητες της στρατηγικής: την προώθηση, την προστασία και τη σύμπραξη.

Προώθηση:

Η στρατηγική για την οικονομική ασφάλεια προωθεί την ανταγωνιστικότητα με επενδύσεις —μέσω του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη»— σε στρατηγικές τεχνολογίες, οι οποίες είναι κρίσιμες για την οικονομική ασφάλεια, όπως οι προηγμένοι ημιαγωγοί και η κβαντική υπολογιστική.

Η πλατφόρμα στρατηγικών τεχνολογιών για την Ευρώπη πρότεινε την παροχή χρηματοδοτικής στήριξης τόσο για τις κρίσιμες τεχνολογίες όσο και για την ενίσχυση της ανθεκτικότητας της ΕΕ. Η Επιτροπή πρότεινε επίσης μια πράξη για τις κρίσιμες πρώτες ύλες και μια πράξη για τη βιομηχανία των μηδενικών καθαρών εκπομπών, οι οποίες προωθούν αμφότερες περισσότερες δραστηριότητες Ε&Κ σε τομείς οι οποίοι θα ενισχύσουν την ανθεκτικότητα της ΕΕ.

Προστασία:

Η βελτίωση της ασφάλειας της έρευνας είναι καίριας σημασίας για την προστασία της ανοικτής στρατηγικής αυτονομίας της ΕΕ, με τη διασφάλιση της συστηματικής εφαρμογής των υφιστάμενων εργαλείων, καθώς και με τον προσδιορισμό και την αντιμετώπιση τυχόν εναπομενόντων κενών. Το 2023 εφαρμόστηκαν τα ακόλουθα μέτρα:

- η αξιολόγηση της ασφάλειας των έργων του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη» περιλάμβανε τον έλεγχο 118 προτάσεων (το 2022 ελέγχθηκαν 68 προτάσεις), από τις οποίες οι 20 υποβλήθηκαν στη διαδικασία αναλυτικού ελέγχου σε συνεργασία με εμπειρογνώμονες σε θέματα εθνικής ασφάλειας·
- ο κανονισμός για το πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη» παρέχει τη δυνατότητα περιορισμού της συμμετοχής για τη διασφάλιση των στρατηγικών πόρων, των συμφερόντων, της αυτονομίας ή της ασφάλειας της ΕΕ (άρθρο 22 παράγραφος 5)·
- σε συμφωνία με την εργαλειοθήκη για την αντιμετώπιση ξένων παρεμβάσεων στον τομέα της Ε&Κ, η Επιτροπή διοργάνωσε ασκήσεις αμοιβαίας μάθησης σχετικά με τις ξένες παρεμβάσεις στον τομέα της Ε&Κ, στις οποίες συμμετείχαν εκπρόσωποι από 14 κράτη μέλη.

Σύμπραξη:

Η Επιτροπή ενίσχυσε την συνεργασία στον τομέα της Ε&Κ με:

- τις Ηνωμένες Πολιτείες, με την ανανέωση της διμερούς συμφωνίας επιστημονικής και τεχνολογικής συνεργασίας·
- την περιοχή της Λατινικής Αμερικής και της Καραϊβικής, όπου με την διοργάνωση διπεριφερειακής συνόδου ανώτατων υπαλλήλων δρομολογήθηκε η ανάπτυξη νέου στρατηγικού χάρτη πορείας για τη συνεργασία·
- την Αφρικανική Ένωση (ΑΕ), μέσω του θεματολογίου καινοτομίας ΑΕ-ΕΕ, με σκοπό τον μετασχηματισμό της ικανότητας καινοτομίας της ΕΕ και της ΑΕ για την προώθηση της βιώσιμης απασχόλησης και ανάπτυξης·
- την Ινδία, μέσω της συγκρότησης ομάδας εργασίας για την καθαρή και πράσινη ενέργεια κατά τη διάρκεια του Συμβουλίου Εμπορίου και Τεχνολογίας ΕΕ-Ινδίας·
- τη διατλαντική συμμαχία ωκεανογραφικής έρευνας και καινοτομίας, στην οποία συμμετέχουν η Νορβηγία και το Ηνωμένο Βασίλειο.

Σύμφωνα με την κοινή ανακοίνωση με τίτλο «*ΕΕ-Κίνα — Στρατηγική προοπτική*», η Επιτροπή συνέχισε τις συζητήσεις για μελλοντική συνεργασία μεταξύ της ΕΕ και της Κίνας στον τομέα της έρευνας και καινοτομίας.

2.3 Πράσινη και ψηφιακή μετάβαση

Η αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής συνέχισε να αποτελεί κορυφαία προτεραιότητα το 2023, όπως αποδεικνύεται από τον μεγάλο αριθμό δράσεων Ε&Κ της ΕΕ, οι οποίες παρέχουν τη βάση τεκμηρίωσης για την εφαρμογή της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας:

- η Επιτροπή δημοσίευσε το βιομηχανικό σχέδιο της Πράσινης Συμφωνίας, παράλληλα με την πράξη για τη βιομηχανία των μηδενικών καθαρών εκπομπών και την πράξη για τις κρίσιμες πρώτες ύλες, με σκοπό την τόνωση της ανταγωνιστικότητας της βιομηχανίας των μηδενικών καθαρών εκπομπών της Ευρώπης και τη στήριξη της μετάβασης προς την κλιματική ουδετερότητα με συγκεκριμένες δράσεις Ε&Κ, όπως οι δράσεις για το πράσινο υδρογόνο·
- θεσπίστηκαν νέες νομοθετικές πράξεις, όπως η πρωτοβουλία «ReFuelEU Aviation», η πρωτοβουλία «FuelEU Maritime» και ο κανονισμός για την ανάπτυξη υποδομών εναλλακτικών καυσίμων·
- τον Ιανουάριο η Επιτροπή παρουσίασε μια νέα συμφωνία για τους επικονιαστές με σκοπό τη στήριξη της έρευνας όσον αφορά τους επικονιαστές και τα αίτια και τις συνέπειες της μείωσής τους·

- τον Ιούλιο η Επιτροπή παρουσίασε πρόταση οδηγίας σχετικά με την παρακολούθηση και την ανθεκτικότητα του εδάφους, ενώ τον Νοέμβριο παρουσίασε ένα πλαίσιο παρακολούθησης για ανθεκτικά ευρωπαϊκά δάση, με σκοπό την παροχή πληρέστερων πληροφοριών σχετικά με τα ευρωπαϊκά δάση·
- ο σημαντικός ρόλος της Ε&Κ της ΕΕ στην προώθηση της συστημικής προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή αναγνωρίζεται στην έκθεση σχετικά με την εφαρμογή της στρατηγικής της ΕΕ για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή που συνοδεύει την έκθεση προόδου της ΕΕ σχετικά με τη δράση για το κλίμα 2023·
- ο σχεδιασμός των δημοπρασιών βελτιώθηκε και θεσπίστηκαν κριτήρια ανάθεσης που δεν αφορούν την τιμή για τη στήριξη της καινοτομίας στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού σχεδίου δράσης για την αιολική ενέργεια·
- στο σχέδιο δράσης της ΕΕ για τα δίκτυα επισημαίνεται ότι η Ε&Κ είναι καίριας σημασίας προκειμένου τα δίκτυα ηλεκτρικής ενέργειας να αναβαθμιστούν σε έξυπνα δίκτυα, να καταστούν ψηφιακά, να παρακολουθούνται σε πραγματικό χρόνο, να μπορούν να ελέγχονται εξ αποστάσεως και να είναι κυβερνοασφαλή·
- η ανακοίνωση για την αναθεώρηση του στρατηγικού σχεδίου ενεργειακών τεχνολογιών στηρίζει την ανάπτυξη καθαρών, αποδοτικών και οικονομικά ανταγωνιστικών ενεργειακών τεχνολογιών μέσω της ερευνητικής συνεργασίας στον τομέα της καθαρής ενέργειας·
- οι δράσεις στο πλαίσιο του νέου ευρωπαϊκού θεματολογίου καινοτομίας, όσον αφορά τις τεχνολογίες χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών, την κυκλική οικονομία και την ψηφιακή μετάβαση, συνέβαλαν στην επίτευξη των στόχων της πράσινης και της ψηφιακής μετάβασης·
- τον Δεκέμβριο η Επιτροπή εξέδωσε τη δέσμη μέτρων «Μία ουσία, μία αξιολόγηση», η οποία περιλάμβανε τρείς νομοθετικές προτάσεις για τη βελτίωση της βάσης γνώσεων σχετικά με τα χημικά προϊόντα·
- η ΕΕ επέκτεινε το πεδίο εφαρμογής και το μέγεθος του Ταμείου Καινοτομίας, το οποίο αποτελεί βασικό μέσο χρηματοδότησης για την υιοθέτηση των αποτελεσμάτων της Ε&Κ και την ανάπτυξη τεχνολογιών μηδενικών καθαρών εκπομπών και καινοτόμων τεχνολογιών με στόχο την απανθρακοποίηση της Ευρώπης·
- η πρόταση για το δικαίωμα επισκευής και οι πρωτοβουλίες για τα μικροπλαστικά, βασίστηκαν στα αποτελέσματα έργων Ε&Κ της ΕΕ, με σκοπό τη βελτίωση της κυκλικότητας των προϊόντων και την πρόληψη της ρύπανσης από μικροπλαστικά·
- στην τρίτη διάσκεψη «AgriResearch» προσδιορίστηκε η μελλοντική έρευνα και καινοτομία στη γεωργία, τη δασοκομία και τις αγροτικές περιοχές·
- στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας «Food 2030», πραγματοποιήθηκε τον Δεκέμβριο διάσκεψη και δημοσιεύτηκε έκθεση, στην οποία περιγράφονται πορείες μετασχηματισμού των τροφίμων μέσω της οδοί Ε&Κ·
- η Επιτροπή εξέδωσε τη δέσμη μέτρων για την αλιεία και τους ωκεανούς, συμπεριλαμβανομένου του σχεδίου δράσης για τη θάλασσα, το οποίο περιλαμβάνει τμήμα που επικεντρώνεται στην ενίσχυση της έρευνας και της καινοτομίας·
- το 2023 εγκρίθηκαν οι πορείες μετάβασης για τα χημικά προϊόντα, τον κατασκευαστικό τομέα και τα κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα, στις οποίες προσδιορίζονται ειδικές ερευνητικές δράσεις ώστε να καταστεί δυνατή η πράσινη μετάβαση·
- ο κανονισμός για τα μικροκυκλώματα άρχισε να ισχύει τον Σεπτέμβριο του 2023 και έχει ως στόχο την τόνωση της ανταγωνιστικότητας και της ανθεκτικότητας της Ευρώπης με εντατική έρευνα στις τεχνολογίες και τις εφαρμογές ημιαγωγών·

- η Επιτροπή εξέδωσε ανακοίνωση για τη μακροπρόθεσμη ανταγωνιστικότητα της ΕΕ, στην οποία η E&K αναδεικνύεται ως ένας από τους κύριους παράγοντες για την επίτευξη μακροπρόθεσμης ανταγωνιστικότητας. Για παράδειγμα, προτείνονται φορολογικά κίνητρα, συμπράξεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα και έργα μεγάλης κλίμακας, ιδίως στους καίριους τομείς της καθαρής τεχνολογίας, της ψηφιοποίησης και της βιοτεχνολογίας.

2.4 Σύμπραξη με τα κράτη μέλη

Από τις αρχές Δεκεμβρίου έχουν επιτευχθεί 87 από τα 613 ορόσημα (περίπου το 14 %) που αφορούν την E&K, και τα οποία τα κράτη μέλη πρέπει να επιτύχουν προκειμένου να εισπράξουν τα αντίστοιχα ποσά από τον μηχανισμό ανάκαμψης και ανθεκτικότητας. Έχουν εκταμιευτεί στα κράτη μέλη 5,98 δισ. EUR, ποσό που αντιστοιχεί περίπου στο 12,5 % της συνολικής στήριξης που διατίθεται στον τομέα της E&K (48 δισ. EUR).

Το 2023 οι διμερείς συζητήσεις μεταξύ της Επιτροπής και των κρατών μελών εδραιώθηκαν μέσω ενισχυμένων διαλόγων, στόχος των οποίων ήταν η δημιουργία προσεγγίσεων ειδικά διαμορφωμένων για κάθε χώρα.

Η ΕΕ παρείχε επίσης στήριξη στα κράτη μέλη για τη βελτίωση των οικείων συστημάτων E&K με τη συντονισμένη εφαρμογή του μηχανισμού υποστήριξης πολιτικής του προγράμματος «Ορίζων 2020». Στο πλαίσιο αυτό περιλαμβάνονταν ειδικά έργα για την Κροατία, την Ελλάδα και τη Ρουμανία και η δρομολόγηση ασκήσεων αμοιβαίας μάθησης σχετικά με τη συμμετοχή των πολιτών, τις αποστολές έρευνας της ΕΕ, την ανάλυση προοπτικών, την αξιοποίηση γνώσεων και την απανθρακοποίηση.

Για την ενίσχυση της ελκυστικότητας της σταδιοδρομίας στην έρευνα, τον Ιούλιο η Επιτροπή εξέδωσε πρόταση σύστασης του Συμβουλίου σχετικά με ένα ευρωπαϊκό πλαίσιο για την προσέλκυση και τη διατήρηση ταλέντων στους τομείς της έρευνας, της καινοτομίας και της επιχειρηματικότητας.

Θεσπίστηκε σύστημα παρακολούθησης και υποβολής εκθέσεων με σκοπό την επίβλεψη της υλοποίησης του νέου Ευρωπαϊκού Χώρου Έρευνας (ΕΧΕ), ενώ τον Νοέμβριο δημοσιεύτηκε η πρώτη έκθεση “σε επίπεδο ΕΕ” για την παρακολούθηση του ΕΧΕ.

Πραγματοποιήθηκαν αρκετές στοχευμένες ημερίδες ενημέρωσης σε χώρες στις οποίες καταγράφεται μικρότερη επιτυχία στο πλαίσιο του μέρους του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη» που αφορά τη διεύρυνση.

Τον Αύγουστο η Επιτροπή εξέδωσε την τρίτη της έκθεση που αφορά την εφαρμογή του κανονισμού σχετικά με την κοινοπραξία ευρωπαϊκής ερευνητικής υποδομής, η οποία έχει καταστεί νομικό μέσο για πρωτοβουλίες στον τομέα των υποδομών.

2.5 Άμεσες δράσεις που υλοποιούνται από το Κοινό Κέντρο Ερευνών της Επιτροπής

Το Κοινό Κέντρο Ερευνών της Επιτροπής (JRC) στήριξε πολλές πρωτοβουλίες της Επιτροπής, ενώ στις ποικίλες δραστηριότητές του συγκαταλέγονται οι εξής:

- εγκαινίασε το παρατηρητήριο της ΕΕ για την αποψίλωση και την υποβάθμιση των δασών σε παγκόσμιο επίπεδο, το οποίο θα συνδράμει στην προστασία και την αποκατάσταση των δασών·

- εγκαινίασε το ευρωπαϊκό κέντρο για την αλγοριθμική διαφάνεια, το οποίο θα στηρίξει τις προσπάθειες για τη ρύθμιση των ψηφιακών υπηρεσιών·
- συνέβαλε στην έκθεση στρατηγικής ανάλυσης προοπτικών 2023, η οποία βασίζεται στην έκθεση επιστημονικών στοιχείων για τη χάραξη πολιτικής σχετικά με τις κοινωνικές και οικονομικές επιλογές κατά τη μετάβαση στη βιωσιμότητα·
- εγκαινίασε τον Άτλαντα της μετανάστευσης, ο οποίος παρέχει δεδομένα σχετικά με τη μετανάστευση και περιέχει θεματική ενότητα για τα εκτοπισμένα άτομα από την Ουκρανία μετά τον επιθετικό πόλεμο της Ρωσίας.

3. ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ «ΟΡΙΖΩΝ ΕΥΡΩΠΗ» ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΕΥΡΑΤΟΜ

3.1. Το πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη» το 2023 — Σημαντικά σημεία και νέα χαρακτηριστικά

Τον Μάρτιο η Επιτροπή τροποποίησε το «κύριο» πρόγραμμα εργασίας του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη» για την περίοδο 2023-2024, ώστε να προωθηθεί περαιτέρω η E&K, με στόχο τη στήριξη της πολιτικής προστασίας για την κοινωνία και τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, αυξάνοντας τον προϋπολογισμό του προγράμματος εργασίας κατά περίπου 55 εκατ. EUR σε συνολικά πάνω από 13,5 δισ. EUR.

Η Επιτροπή εφάρμοσε το νέο κριτήριο επιλεξιμότητας όσον αφορά τα σχέδια για την ισότητα των φύλων και δημιούργησε ένα νέο βραβείο της ΕΕ για τους πρωταθλητές και τις πρωταθλήτριες της ισότητας των φύλων.

Σύνδεση με το πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη»

Το 2023 οι συνδεδεμένες χώρες ανήλθαν σε 17. Τον Ιανουάριο του 2024 το Ηνωμένο Βασίλειο αποτέλεσε τη 18η συνδεδεμένη χώρα.

Η Νέα Ζηλανδία συνδέθηκε αναδρομικά από την 1η Ιανουαρίου 2023 και ήταν η πρώτη συνδεδεμένη χώρα εκτός της γεωγραφικής γειτονίας της ΕΕ.

Κατά τη σύνοδο κορυφής ΕΕ-Καναδά, οι ηγέτες ανακοίνωσαν την ολοκλήρωση των ουσιαστικών διαπραγματεύσεων. Η συμφωνία σύνδεσης του Καναδά με το πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη» αναμένεται να υπογραφεί στα μέσα του 2024.

Τον Νοέμβριο η Επιτροπή ενέκρινε την κοινή αντίληψη η οποία αποτέλεσε αντικείμενο διαπραγμάτευσης μεταξύ ΕΕ και Ελβετίας και σηματοδότησε την έναρξη διερευνητικών συνομιλιών για τη σύνδεση της Ελβετίας.

Η έναρξη των επίσημων διαπραγματεύσεων σύνδεσης με τη Δημοκρατία της Κορέας ανακοινώθηκε στη σύνοδο κορυφής ΕΕ-Κορέας τον Μάιο.

Οι συζητήσεις με την Ιαπωνία και τη Σινγκαπούρη σχετικά με την προοπτική σύνδεσης στο πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη» συνεχίστηκαν σε τεχνικό επίπεδο.

3.2. Δεδομένα παρακολούθησης του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη»

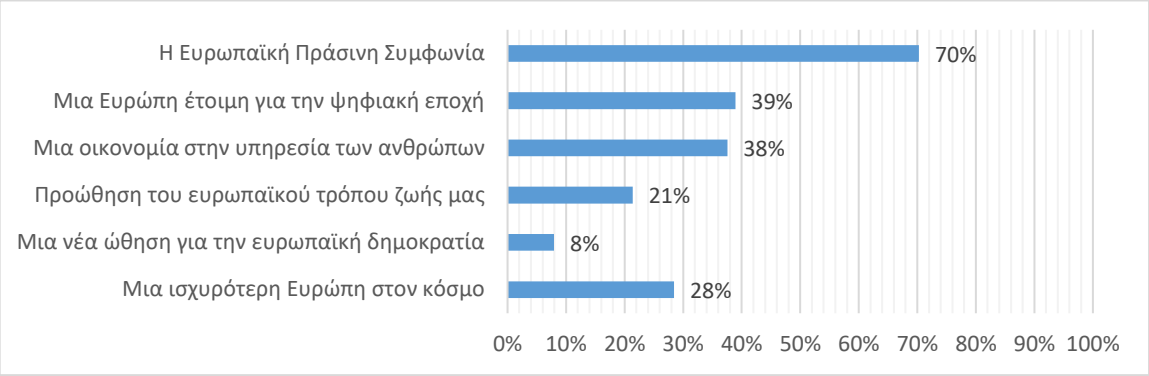
Προσκλήσεις και θέματα

Πηγή: Δεδομένα που εξήχθησαν από το CPS στις 9.1.2024

Οι 284 προσκλήσεις υποβολής προτάσεων που προκηρύχθηκαν έως το τέλος του 2023, στο πλαίσιο των κύριων προγραμμάτων εργασιών του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη» για την περίοδο 2021-2022 και την περίοδο 2023-2024, κάλυψαν συνολικά 1 581 ερευνητικά θέματα με προϋπολογισμό ύψους 25,6 δισ. EUR. Το 77 % των εν λόγω προσκλήσεων είχαν αξιολογηθεί πλήρως έως το τέλος του 2023.

Σκοπός των προτεινόμενων θεμάτων ήταν η προσέλκυση έργων E&K, τα οποία θα συμβάλουν στην αντιμετώπιση των προτεραιοτήτων της Επιτροπής για την περίοδο 2019-

2024. Περίπου το 28 % των εν λόγω θεμάτων ενθάρρυναν ή απαιτούσαν τη διεθνή συνεργασία.

Διάγραμμα 1: Ποσοστά των θεμάτων που αντιμετωπίζουν προτεραιότητες πολιτικής της Επιτροπής

Στο πρόγραμμα εργασίας του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Έρευνας ανακοινώθηκαν 4 προσκλήσεις για επιχορηγήσεις έρευνας αιχμής με συνολικό προϋπολογισμό ύψους 2,12 δισ. EUR. Οι προσκλήσεις προκηρύχθηκαν και η αξιολόγησή τους ολοκληρώθηκε.

Τέλος, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Καινοτομίας άνοιξε ευκαιρίες χρηματοδότησης ύψους περίπου 1,6 δισ. EUR για φορείς πρωτοποριακής καινοτομίας μέσω τριών κύριων προγραμμάτων χρηματοδότησης: του Pathfinder του ΕΣΚ (343 εκατ. EUR), του Transition του ΕΣΚ (128 εκατ. EUR) και του Accelerator του ΕΣΚ (1,13 δισ. EUR).

Προτάσεις έργων και ποσοστά επιτυχίας

Πηγή: Πίνακας δεικτών προτάσεων του προγράμματος «Ορίζων», όπως είχαν διαμορφωθεί στις 2.1.2024

Το πρόγραμμα συνέχισε να συγκεντρώνει μεγάλο ενδιαφέρον, με την υποβολή[1] περίπου **64 000 επιλέξιμων προτάσεων** κατά την περίοδο 2021-2023. Η συνολική ποιότητα των προτάσεων παρέμεινε σταθερή, δεδομένου ότι οι μισές επιλέξιμες προτάσεις (33 637, 52,6 %) συγκέντρωσαν το όριο βαθμολογίας αξιολόγησης και κρίθηκαν από εξωτερικούς εμπειρογνώμονες ως προτάσεις υψηλής ποιότητας.

Το ποσοστό επιτυχίας των προτάσεων αυξήθηκε σε 17,3 % (από 15,9 % στο τέλος του 2022 και 11,9 % στο πλαίσιο του προγράμματος «Ορίζων 2020»). Επιλέχθηκαν για χρηματοδότηση πάνω από 11 000 προτάσεις, με συνολική χρηματοδότηση ύψους 32,6 δισ. EUR.

Ωστόσο, τα δύο τρίτα (67,2 %) όλων των προτάσεων υψηλής ποιότητας εξακολουθούν να μην έχουν βρει χρηματοδότηση. Για τη χρηματοδότηση όλων των προτάσεων υψηλής ποιότητας που υποβλήθηκαν κατά την περίοδο 2021-2023 θα χρειαζόταν πρόσθετος προϋπολογισμός ύψους περίπου 54,4 δισ. EUR.

[1] Μόνο στο πλαίσιο των προσκλήσεων που περατώθηκαν και αξιολογήθηκαν πλήρως.

Υπογεγραμμένες επιχορηγήσεις

Πηγή: Πίνακας δεικτών έργων του προγράμματος «Ορίζων», όπως είχαν διαμορφωθεί στις 2.1.2024

Μετά την αξιολόγηση των προτάσεων, διατέθηκαν **30,8 δισ. EUR** μέσω **10 674 επιχορηγήσεων**. Στο τέλος του 2023 ορισμένες επιχορηγήσεις βρίσκονταν ακόμη στο στάδιο των προπαρασκευαστικών εργασιών. Το μέσο ύψος των επιχορηγήσεων ανέρχεται σε 2,9 εκατ. EUR, δηλαδή είναι υψηλότερο από τον αντίστοιχο μέσο όρο του προγράμματος «Ορίζων 2020» (1,8 εκατ. EUR). Η μέση χρηματοδότηση της ΕΕ που διατίθεται σε επιχορηγήσεις με έναν δικαιούχο (44 % των επιχορηγήσεων) ανέρχεται περίπου σε 1,2 εκατ. EUR, έναντι 4,2 εκατ. EUR για επιχορηγήσεις συνεργατικών σχηματισμών (56 % των επιχορηγήσεων). Κατά μέσο όρο, οι επιχορηγήσεις συνεργατικών σχηματισμών αφορούν 11 συμμετέχοντες.

Μέρος του προγράμματος	Επιλέξιμες προτάσεις	Επιλεχθείσες προτάσεις	Ποσοστό επιτυχίας των προτάσεων (% των επιλέξιμων)	Συνεισφορά της ΕΕ που ζητήθηκε σε επιλεχθείσες προτάσεις (σε εκατ. EUR)	Υπογεγραμμένες επιχορηγήσεις	Συνεισφορά της ΕΕ σε υπογεγραμμένες επιχορηγήσεις (σε εκατ. EUR)	Μέσο μέγεθος έργου (συμμετέχοντες)	Μέσο ύψος επιχορηγήσεων (σε εκατ. EUR)
Πυλώνας I — Επιστήμη αριστείας								
Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Έρευνας	22 856	3 235	14,2 %	5 621	2 903	4 990	1,2	1,7
Δράσεις Marie Skłodowska-Curie	17 914	2 947	16,5 %	1 684	3 090	1 719	4	0,6
Ερευνητικές υποδομές	233	130	55,8 %	870	132	873	22,5	6,6
Πυλώνας II — Παγκόσμιες προκλήσεις και ευρωπαϊκή βιομηχανική ανταγωνιστικότητα								
Ομάδα 1: Υγεία	2 012	438	21,8 %	3 469	439	3 408	15,5	7,8
Ομάδα 2: Πολιτισμός, δημιουργικότητα και πολυδεκτική κοινωνία	1 591	246	15,5 %	815	225	667	11,8	3,0
Ομάδα 3: Πολιτική προστασία για την κοινωνία	650	94	14,5 %	424	100	428	16,7	4,3
Ομάδα 4: Ψηφιακές τεχνολογίες, βιομηχανία και διάστημα	4 419	906	20,5 %	5 568	891	5 223	14,2	5,9
Ομάδα 5: Κλίμα, ενέργεια και κινητικότητα	3 834	852	22,2 %	6 704	837	6 228	16,7	7,4
Ομάδα 6: Τρόφιμα, βιοοικονομία, φυσικοί πόροι, γεωργία και περιβάλλον	2 221	582	26,2 %	3 637	540	3 002	18	5,6
Πυλώνας III — Καινοτόμος Ευρώπη								
Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Καινοτομίας*	5 631	843	15,0 %	1 356	830	2 165	3,2	2,6
Ευρωπαϊκά οικοσυστήματα καινοτομίας	1 148	247	21,5 %	232	250	224	3	0,9

Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο Καινοτομίας και Τεχνολογίας**	21	18	85,7 %	1 173	17	913	9,7	Ά.Α.
Διεύρυνση της συμμετοχής και ενίσχυση του Ευρωπαϊκού Χώρου Έρευνας								
Διεύρυνση της συμμετοχής και διάδοση της αριστείας	1 135	404	35,6 %	807	344	796	4,1	2,3
Μεταρρύθμιση και βελτίωση του ευρωπαϊκού συστήματος Ε&Κ	233	84	36,1 %	251	76	166	12,2	2,2
Σύνολο για το πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη»	**63 898**	**11 026**	**17,3 %**	**32 610**	**10 674**	**30 802**	**6,8**	**2,9**

Πίνακας 1: Προτάσεις και υπογεγραμμένες επιχορηγήσεις ανά πυλώνα και μέρος του προγράμματος (Πηγή: Πίνακες δεικτών έργων και προτάσεων Ε&Κ, όπως είχαν διαμορφωθεί στις 2.1.2024)
**Τα αριθμητικά στοιχεία για το μέσο Accelerator του ΕΣΚ δεν είναι πλήρη (αριθμός προτάσεων) ή είναι ελλιπή (παρακρατηθείσα συνεισφορά της ΕΕ για τις προσκλήσεις υποβολής προτάσεων της περιόδου 2021-2022)*
*** Τα αριθμητικά στοιχεία αφορούν μόνο κονδύλια επιχορηγήσεων για ΚΓΚ του ΕΙΤ*

Αντιμετώπιση προτεραιοτήτων πολιτικής της ΕΕ

Πηγή: Δήλωση προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη»

Η έρευνα και η καινοτομία διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην επιτάχυνση της πράσινης μετάβασης. Μέχρι στιγμής, τα προκαταρκτικά αριθμητικά στοιχεία παρακολούθησης, σε συνδυασμό με τα εκτιμώμενα αριθμητικά στοιχεία για το 2023, δείχνουν ότι η συνεισφορά του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη» για το κλίμα θα κυμανθεί κοντά στο 35 % έως το τέλος του 2023. Από τις προκαταρκτικές εκ των υστέρων εκτιμήσεις προκύπτει ότι οι δαπάνες για τη βιοποικιλότητα αυξήθηκαν από 7,9 % το 2021 σε 8,7 % το 2023.

Εκτιμάται ότι οι επενδύσεις του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη» στον ψηφιακό μετασχηματισμό για την περίοδο 2021-2023 ανέρχονται σε έως 14 053,2 εκατ. EUR, δηλαδή το 40 % του προϋπολογισμού του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη» για την εν λόγω περίοδο.

Το 2023 διατέθηκαν 50 εκατ. EUR σε έργα τα οποία έχουν ως πρωταρχικό στόχο τη βελτίωση της ισότητας των φύλων και περίπου 1,7 δισ. EUR σε έργα τα οποία συμβάλλουν με κάποιον τρόπο στην ισότητα των φύλων.

Αιτούντες και δικαιούχοι

Πηγή: Πίνακας δεικτών έργων του προγράμματος «Ορίζων», όπως είχαν διαμορφωθεί στις 2.1.2024

Τα έργα που υπεγράφησαν κατά τα πρώτα τρία έτη του προγράμματος περιλαμβάνουν περίπου 21 894 διαφορετικούς συμμετέχοντες από **163 διαφορετικές χώρες**, εκ των οποίων το 34,1 % προέρχεται από μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ).

Περίπου το 82,3 % των επιλέξιμων αιτήσεων υποβλήθηκαν από κράτη μέλη και σχεδόν το 25 % των εν λόγω αιτήσεων προέρχονταν από χώρες της διεύρυνσης.

Το 6,1 % των αιτήσεων υποβλήθηκαν από οντότητες εγκατεστημένες σε συνδεδεμένες χώρες, ενώ το 11,7 % του συνολικού αριθμού των αιτήσεων υποβλήθηκαν από οντότητες

εγκατεστημένες σε τρίτες χώρες, οι μισές από τις οποίες υποβλήθηκαν από οργανισμούς με έδρα στο Ηνωμένο Βασίλειο.

Ομάδα χωρών	Αιτήσεις σε επιλέξιμες προτάσεις	% του συνολικού αριθμού αιτήσεων	Ποσοστό επιτυχίας αιτήσεων	Συμμετοχή σε υπογεγραμμένες επιχορηγήσεις	% όλων των συμμετοχών	Συνεισφορά της ΕΕ σε υπογεγραμμένες επιχορηγήσεις (σε εκατ. EUR)	% της συνολικής συνεισφοράς της ΕΕ σε υπογεγραμμένες επιχορηγήσεις
Κράτη μέλη	268 153	82,3 %	22,1 %	61 008	84,3 %	28 334	92 %
Χώρες που δεν ανήκουν στη διεύρυνση	*205 413*	*63,0 %*	*22,8 %*	*48 378*	*66,9 %*	*24 141*	*78,4 %*
Χώρες της διεύρυνσης	*62 740*	*19,3 %*	*19,8 %*	*12 630*	*17,5 %*	*4 193*	*13,6 %*
Συνδεδεμένες χώρες	19 761	6,1 %	19,6 %	3 929	5,4 %	2 024	6,6 %
Τρίτες χώρες	37 999	11,7 %	21,6 %	7 392	10,2 %	444	1,4 %
ΣΥΝΟΛΟ	**325 913**	**100 %**	**21,9 %**	**72 329**	**100 %**	**30 802**	**100 %**

Πίνακας 2: Καταγωγή των αιτούντων

Τα υψηλότερα ποσοστά συμμετεχόντων προέρχονται από ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (33,5 %), οντότητες του ιδιωτικού τομέα (30,5 %) και ερευνητικούς οργανισμούς (22,5 %).

Ο αριθμός των **νέων συμμετεχόντων** στο πρόγραμμα **αυξήθηκε** σε 47 % από 36 % που ήταν το 2022.

Συνολικά, στις οντότητες που είναι εγκατεστημένες σε κράτη μέλη διατέθηκαν 28,3 δισ. EUR (92 % των χρηματοδοτικών πόρων). Στις οντότητες που είναι εγκατεστημένες σε χώρες της διεύρυνσης διατέθηκε το 13,6 % των χρηματοδοτικών πόρων. Στις οντότητες που είναι εγκατεστημένες σε συνδεδεμένες χώρες διατέθηκαν πάνω από 2 δισ. EUR (6,6 %) και στις μη συνδεδεμένες τρίτες χώρες διατέθηκαν 444 εκατ. EUR (1,4 %).

Οι ΜΜΕ έλαβαν το 20,6 % του προϋπολογισμού που έχει διατεθεί στο πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη» (6,6 δισ. EUR), από τα οποία τα 5,34 δισ. EUR με τη μορφή επιχορηγήσεων (17 % του προϋπολογισμού που έχει διατεθεί στο πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη» για επιχορηγήσεις) και 1,26 δισ. EUR με τη μορφή άμεσων επενδύσεων μέσω του Ταμείου του ΕΣΚ.

Πρώτα αποτελέσματα

Πηγή δεδομένων: Πίνακας δεικτών των κύριων δεικτών κατεύθυνσης επιπτώσεων, όπως είχαν διαμορφωθεί στις 2.1.2024

Το πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη» στήριξε δραστηριότητες αναβάθμισης δεξιοτήτων άνω των 59 000 ερευνητών, το 45 % των οποίων ήταν γυναίκες. Μετά την παρέλευση τριών ετών από την έναρξη του προγράμματος, τα χρηματοδοτούμενα έργα (489 έργα ή 4,5 % του συνολικού αριθμού των έργων σε εξέλιξη) άρχισαν να παράγουν αποτελέσματα. Μέχρι στιγμής, έχουν πραγματοποιηθεί 2 843 δημοσιεύσεις με αξιολόγηση από ομοτίμους

ως αποτέλεσμα των έργων και έχουν παραχθεί 1 804 καινοτόμα αποτελέσματα. Κατά τον χρόνο σύνταξης της παρούσας ανάλυσης είχαν περατωθεί μόνο 174 έργα (1,6 %).

Εστίαση στις ευρωπαϊκές συμπράξεις

Πηγή δεδομένων: Πίνακας δεικτών έργων του προγράμματος «Ορίζων», όπως είχαν διαμορφωθεί στις 2.1.2024

Έως το τέλος του 2023 είχαν δημιουργηθεί 44 από τις 49 συμπράξεις που προσδιορίστηκαν στο πρώτο στρατηγικό σχέδιο του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη» για την περίοδο 2021-2024.

Στο πλαίσιο των **10 ενεργών κοινών επιχειρήσεων** (θεσμοθετημένες συμπράξεις βάσει του άρθρου 187 της ΣΛΕΕ), υπεγράφησαν 345 επιχορηγήσεις, με συνολική χρηματοδότηση ύψους **2,9 δισ. EUR** (9,5 % των χρηματοδοτικών πόρων του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη» που διατέθηκαν κατά την περίοδο 2021-2023). Οι συμπράξεις περιλαμβάνουν περίπου 3 000 διαφορετικούς οργανισμούς, τα δύο τρίτα των οποίων είναι ιδιωτικές επιχειρήσεις και το 40 % είναι ΜΜΕ. Οι δικαιούχοι εξασφάλισαν πρόσθετη χρηματοδότηση ύψους 2,75 δισ. EUR, η οποία αποτελεί το 50 % των επενδύσεων του έργου. Τον Νοέμβριο απέκτησε αυτονομία η Σύμπραξη Ευρωπαϊκών και Αναπτυσσομένων Χωρών για τις Κλινικές Δοκιμές για την Παγκόσμια Υγεία, σκοπός της οποίας είναι η μελέτη λοιμωδών νόσων που συνδέονται με τη φτώχεια.

Όσον αφορά τις **συγχρηματοδοτούμενες συμπράξεις**, υπεγράφησαν συμφωνίες επιχορήγησης με οκτώ κοινοπραξίες δικαιούχων στο πλαίσιο του πυλώνα II και με μία κοινοπραξία στο πλαίσιο του πυλώνα III, με συνολική χρηματοδότηση ύψους 680 εκατ. EUR. Άλλες οκτώ συμπράξεις βρίσκονταν στο στάδιο των προπαρασκευαστικών εργασιών. Οι εταίροι συνεισέφεραν από 50 % έως 70 % των χρηματοδοτικών πόρων (πρόσθετο ποσό ύψους 1,65 δισ. EUR) για Ε&Κ.

Οι **συμπράξεις κοινού προγραμματισμού** έλαβαν στήριξη ύψους **3,1 δισ. EUR** από το πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη» (περίπου 10 %), οι δε εταίροι των έργων εξασφάλισαν πρόσθετη χρηματοδότηση ύψους **0,5 δισ. EUR**. Κατά την περίοδο 2021-2023 χρηματοδοτήθηκαν 460 έργα, με τη συμμετοχή 3 879 διαφορετικών οργανισμών, το ένα τρίτο των οποίων ήταν ΜΜΕ.

Εστίαση στο Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο Καινοτομίας και Τεχνολογίας (ΕΙΤ)

Τα αποτελέσματα που επιτεύχθηκαν το 2023 περιλαμβάνουν τα εξής:

- 1 576 άτομα αποφοίτησαν από μεταπτυχιακά και διδακτορικά προγράμματα που φέρουν το σήμα του ΕΙΤ·
- 72 νεοφυείς επιχειρήσεις δημιουργήθηκαν από σπουδαστές προγραμμάτων του ΕΙΤ και 97 νεοφυείς επιχειρήσεις δημιουργήθηκαν ως αποτέλεσμα έργων καινοτομίας του ΕΙΤ·
- 945 νεοφυείς επιχειρήσεις έλαβαν στήριξη από κοινότητες γνώσης και καινοτομίας του ΕΙΤ (ΚΓΚ του ΕΙΤ)·
- 301 καινοτόμα προϊόντα ή καινοτόμες υπηρεσίες διατέθηκαν στην αγορά από τις ΚΓΚ του ΕΙΤ.

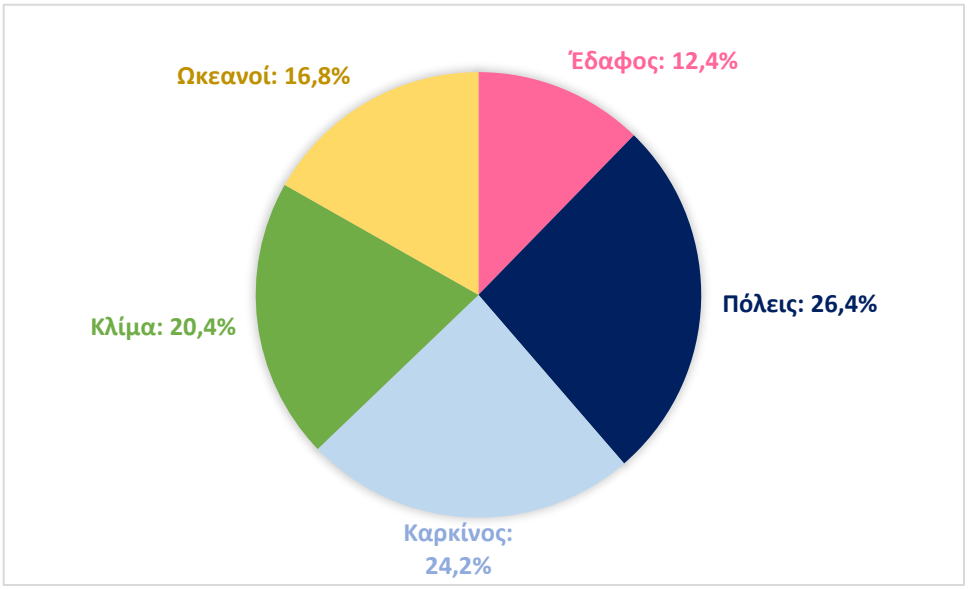
Εστίαση στις αποστολές της ΕΕ

Πηγή: Πίνακες δεικτών έργων και προτάσεων του προγράμματος «Ορίζων», όπως είχαν διαμορφωθεί στις 2.1.2024

Στην πρώτη ανακοίνωση ολοκληρώθηκε και κοινοποιήθηκε αξιολόγηση των αποστολών της ΕΕ, στην οποία εξετάζονταν αναλυτικά η διαδικασία επιλογής, η διακυβέρνηση, ο προϋπολογισμός, η εστίαση και η πρόοδος που έχει επιτευχθεί μέχρι στιγμής.

Έως το τέλος του 2023 είχαν προκηρυχθεί, περατωθεί και αξιολογηθεί πλήρως 36 προσκλήσεις υποβολής προτάσεων στο πλαίσιο των αποστολών. Οι προσκλήσεις υποβολής προτάσεων προσέλκυσαν 856 επιλέξιμες προτάσεις, από τις οποίες επιλέχθηκαν οι 215 για χρηματοδότηση συνολικού ύψους 1,7 δισ. EUR.

Στο πλαίσιο του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη» υπεγράφησαν 173 επιχορηγήσεις συνολικού ύψους 1,43 δισ. EUR με 2 386 συμμετέχοντες και κατανομή[2] στις πέντε αποστολές ως εξής:

Διάγραμμα 2: Επιχορηγήσεις αποστολών σε %

[2] Οι δαπάνες για οριζόντια έργα ή κοινά έργα μεταξύ των αποστολών κατανέμονται ισόποσα μεταξύ των αποστολών στις οποίες συνεισφέρουν τα έργα.

Παρότι είναι πολύ νωρίς για την αξιολόγηση του αντικτύπου των πέντε στοχευμένων αποστολών, μπορούν ήδη να αναφερθούν ορισμένα επιλεγμένα επιτεύγματα:

- Η αποστολή για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή δρομολόγησε την πλατφόρμα εφαρμογής της με την παροχή υπηρεσιών σε 311 περιοχές και τοπικές αρχές. Τα πρώτα 21 έργα ξεκίνησαν και αντιμετώπισαν ζητήματα όπως οι δοκιμές και η επίδειξη λύσεων για την ανθεκτικότητα στην κλιματική αλλαγή.
- Έως τις αρχές Δεκεμβρίου πάνω από 2 000 άτομα και 370 οργανισμοί είχαν δεσμευτεί να στηρίξουν την αποστολή «Μια ευρωπαϊκή συμφωνία για το έδαφος». Επιλέχθηκαν για χρηματοδότηση άλλες 20 προτάσεις, συμπεριλαμβανομένων των πρώτων ζωντανών εργαστηρίων.
- Η αποστολή για την αποκατάσταση των ωκεανών και των υδάτων μας δρομολόγησε τη διαδικτυακή πύλη υπηρεσιών αποστολής. Σχεδόν 600 δράσεις έχουν υπογράψει τον χάρτη αποστολής.
- Η αποστολή για τις κλιματικά ουδέτερες και έξυπνες πόλεις πέτυχε ένα σημαντικό ορόσημο όταν οι πρώτες 10 συμμετέχουσες πόλεις έλαβαν το σήμα της αποστολής.

3.3. Εμπεριστατωμένη ανάλυση: Σύντομες ενημερώσεις και άλλες μελέτες σχετικά με την παρακολούθηση του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη»

Η Επιτροπή δημοσίευσε έκθεση και ενημερωτικό δελτίο σχετικά με τη συμμετοχή νεοεισερχόμενων σε προγράμματα-πλαίσια Ε&Κ της ΕΕ, καθώς και ενημερωτικό δελτίο για τα βασικά δεδομένα υλοποίησης του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη» για την περίοδο 2021-2022. Δημοσίευσε επίσης εκθέσεις σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο τα προγράμματα Ε&Κ έχουν συμβάλει στη διακυβερνητική πλατφόρμα επιστήμης-πολιτικής για τη βιοποικιλότητα και τις υπηρεσίες οικοσυστημάτων και στη Διακυβερνητική Επιτροπή για την Κλιματική Αλλαγή.

3.4 Διάδοση και εκμετάλλευση

Το πρόγραμμα συνέχισε να χρησιμοποιεί τα καθιερωμένα εργαλεία διάδοσης —την πλατφόρμα αποτελεσμάτων του προγράμματος «Ορίζων», την πρωτοβουλία «Horizon Results Booster», τη βάση δεδομένων CORDIS, τον πίνακα δεικτών του προγράμματος «Ορίζων» και την πλατφόρμα «EU Innovation Radar»— για την παροχή χρήσιμων αποτελεσμάτων.

Επίσης, υλοποιήθηκαν περαιτέρω δραστηριότητες διάδοσης:

- Η Επιτροπή απένειμε το βραβείο καινοτομίας στον τομέα της ασφάλειας για το 2023, με το οποίο τίμησε εξαιρετικά παραδείγματα Ε&Κ που παρέχουν οφέλη για την ασφάλεια των πολιτών της ΕΕ.
- Σε 20 εκδηλώσεις, με θέματα που εκτείνονταν από τη βιοτρομοκρατία μέχρι την ανθεκτικότητα στις καταστροφές, στο πλαίσιο της Κοινότητας Ευρωπαϊκής Έρευνας και Καινοτομίας για την Ασφάλεια συμμετείχαν υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής, ερευνητές, η βιομηχανία και η κοινωνία των πολιτών, με σκοπό την ανταλλαγή γνώσεων και τη διάδοση των αποτελεσμάτων της έρευνας στον τομέα της ασφάλειας.
- Το σύστημα παρακολούθησης και πληροφόρησης σχετικά με την έρευνα και την καινοτομία στον τομέα των μεταφορών ανέλυσε τα αποτελέσματα του ευρωπαϊκού έργου Ε&Κ στην κινητικότητα και τις μεταφορές.
- Για τον εορτασμό του Ευρωπαϊκού Έτους Δεξιοτήτων, η Επιτροπή δημοσίευσε τη δέσμη αποτελεσμάτων της βάσης δεδομένων CORDIS, στην οποία

παρουσιάζονται οι εργασίες 13 ερευνητικών έργων κατάρτισης, επανειδίκευσης ή αναβάθμισης δεξιοτήτων, τα οποία χρηματοδοτήθηκαν από το πρόγραμμα «Ορίζων 2020».

- Τον Μάρτιο, μέσω της πρωτοβουλίας *Science is Wonderful!*, δόθηκε η δυνατότητα σε 4 000 μαθητές σχολείων από ολόκληρη την Ευρώπη να έρθουν σε επαφή με κορυφαίους επιστήμονες.
- Τον Σεπτέμβριο πραγματοποιήθηκε σε 26 χώρες η ευρωπαϊκή νύχτα των ερευνητών, η οποία προσέλκυσε πάνω από 1,5 εκατομμύριο επισκέπτες και παρουσίασε τον αντίκτυπο της επιστήμης στην καθημερινή ζωή των ανθρώπων.
- Τον Μάιο διοργανώθηκε μια εκδήλωση υψηλού επιπέδου με την οποία ολοκληρώθηκε το έργο «*Citizen Voices for the EU Climate Transition*» (Η φωνή των πολιτών για την κλιματική μετάβαση της ΕΕ), που είχε ως αποτέλεσμα την κατάρτιση εθνικών και ευρωπαϊκών χαρτών πορείας στους οποίους καθορίζονται συγκεκριμένες δράσεις προς υλοποίηση με την ενεργό συμμετοχή των πολιτών.

3.5 Υλοποίηση και παρακολούθηση του προγράμματος Ευρατόμ για την περίοδο 2021-2025

α) Πυρηνικές άμεσες δράσεις που υλοποιούνται από το JRC

Το JRC στήριξε την αντίδραση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στον επιθετικό πόλεμο της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας αναλαμβάνοντας δράσεις για την παρακολούθηση της ραδιενέργειας στο περιβάλλον, την πυρηνική ασφάλεια και την ετοιμότητα και την αντιμετώπιση καταστάσεων έκτακτης ανάγκης.

Το JRC συνεργάστηκε με τον Οργανισμό Πυρηνικής Ενέργειας του ΟΟΣΑ και συνέβαλε στην εκπόνηση εκθέσεων και περιπτωσιολογικών μελετών σχετικά με τους μικρούς πυρηνικούς αντιδραστήρες και τον πιθανό μελλοντικό τους ρόλο στην απανθρακοποίηση.

Στο πεδίο της θεραπείας σωματιδίων άλφα για την θεραπεία του καρκίνου, το JRC διοργάνωσε, από κοινού με το Πανεπιστήμιο της Πρετόριας, το διεθνές συμπόσιο για τη στοχευμένη θεραπεία σωματιδίων άλφα (International Symposium of Targeted Alpha Therapy TAT12).

Στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων ανάλυσης προοπτικών, το JRC πραγματοποίησε ανίχνευση προοπτικών για την πυρηνική ασφάλεια και προστασία, την οποία δημοσίευσε σε ετήσια έκθεση.

Το JRC δημοσίευσε 111 άρθρα αξιολογημένα από ομοτίμους σε τομείς της πυρηνικής ενέργειας, όπως η ασφαλής διαχείριση αναλωμένων πυρηνικών καυσίμων, υλικών και ραδιενεργών αποβλήτων, οι ιατρικές εφαρμογές και η μέτρηση της ακτινοβολίας στο περιβάλλον. Επίσης, παρείχε στα κράτη μέλη 13 εκπαιδευτικά προγράμματα στο πλαίσιο του προγράμματος του Ευρωπαϊκού Εκπαιδευτικού Κέντρου Πυρηνικής Ασφάλειας.

β) Έμμεσες δράσεις του προγράμματος έρευνας και κατάρτισης της Ευρατόμ (επιχορηγήσεις)

Τον Μάρτιο η Επιτροπή εξέδωσε το πρόγραμμα εργασίας της Ευρατόμ για την περίοδο 2023-2025, στο πλαίσιο του οποίου κατέστησαν διαθέσιμα 132 εκατ. EUR για έρευνα σχετικά με την ασφάλεια του ενεργειακού εφοδιασμού της ΕΕ, με παράλληλη διασφάλιση

των υψηλότερων προτύπων ασφάλειας. Στην εναρκτήρια εκδήλωση, η Επιτροπή υπέγραψε δήλωση με τίτλο «EU SMR 2030:Research & Innovation, Education & Training» (Οι μικροί αρθρωτοί αντιδραστήρες της ΕΕ με ορίζοντα το 2030: έρευνα και καινοτομία, εκπαίδευση και κατάρτιση), η οποία επικεντρώθηκε στον βασικό ρόλο που διαδραματίζουν η Ε&Κ, η εκπαίδευση και η κατάρτιση για την ανάπτυξη μικρών αρθρωτών αντιδραστήρων.

Τον Αύγουστο, στο πλαίσιο του έργου «EURAMED Rocc-n-Roll», το οποίο χρηματοδοτείται από την Ευρατόμ, παρουσιάστηκε στρατηγικός χάρτης πορείας όσον αφορά την έρευνα σε ιατρικές εφαρμογές της ιοντίζουσας ακτινοβολίας, με στόχο την καλύτερη και εξατομικευμένη υγειονομική περίθαλψη· πρόκειται για έναν από τους ακρογωνιαίους λίθους του ευρωπαϊκού *σχεδίου για την καταπολέμηση του* καρκίνου και της αποστολής για τον καρκίνο.

Η συγχρηματοδοτούμενη από την Ευρατόμ σύμπραξη «EUROfusion» πέτυχε τους ερευνητικούς στόχους της τρίτης πειραματικής της εκστρατείας δευτερίου-τριτίου στη διάταξη της κοινής επιχείρησης Joint European Torus. Στο πλαίσιο των πειραμάτων διερευνήθηκαν διαδικασίες πυρηνικής σύντηξης και τεχνικές ελέγχου με σκοπό την προετοιμασία για μελλοντικούς σταθμούς ηλεκτροπαραγωγής από σύντηξη.

Τον Σεπτέμβριο η Επιτροπή προκήρυξε πρόσκληση υποβολής προτάσεων για το βραβείο καινοτομίας «SOFT Innovation Prize» του 2024, με το οποίο αναγνωρίζεται και αναδεικνύεται η καινοτομία όσον αφορά την έρευνα στον τομέα της σύντηξης και επιβραβεύεται η άριστη έρευνα.

4. ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ 2024

Το 2024 η Επιτροπή θα εκδώσει το επόμενο στρατηγικό σχέδιο του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη» για την περίοδο 2025-2027, στο οποίο θα προσδιορίζονται οι προτεραιότητες Ε&Κ για το δεύτερο ήμισυ του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη». Με βάση το εν λόγω στρατηγικό σχέδιο, θα καταρτιστεί και το πρόγραμμα εργασίας του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη» για το 2025.

Το 2024 η Επιτροπή θα συνεχίσει να προωθεί τις αποστολές και τις συμπράξεις της ΕΕ, καθώς και τις δραστηριότητες Ε&Κ του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη». Ενδεικτικά, κατά τη διάρκεια των Ευρωπαϊκών Ημερών Έρευνας και Καινοτομίας θα εορταστούν τα 40 έτη εφαρμογής των προγραμμάτων-πλαισίων έρευνας και καινοτομίας της ΕΕ, καθώς και ο ρόλος που διαδραματίζουν στη δημιουργία ενός πιο ευοίωνου μέλλοντος.